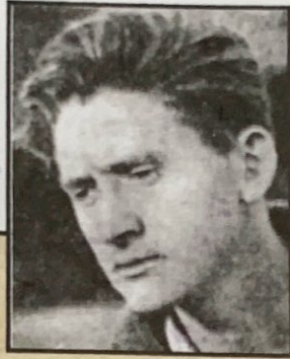

טורי הילדסהיים שמואל
172438
בן ברכה ואברהם
נולד ב- 7.12.1924
שרת בגדוד "דרור" (14)
נפל ב- 6.4.1948
בקרב בכפר ברוד.

הילדסהיים שמואל,

בן ברכה ואברהם, נולד ביום " בכסלו תרפ"ה (7.12.1924) בעיר קאליש, פולין. למד בבית-ספר עממי. בשנת 1938, בהיותו בן 14, עלה ארצה, הצטרף לשורות "השומר הצעיר" והיה חבר בגזוז "השדה". היה בהכשרת "השומר הצעיר" בבית אלפא ובשנת 1943 הצטרף לקיבוץ שריד, שם עבד כרפתן.

עם פרוץ מלחמת-העצמאות התייצב לשירות בחטיבת "גולני". יצא עם יחידתו לסייע בהגנת משמר העמק, שעמדה בהתקפת כוחות "צבא ההצלה" של קאוקג'י מה-4.4.1948. לאחר שסיימו בהצלחה את משימתם, וחזרו לבסיסם, הותקפו פתאום על-ידי האויב שהמתין להם ליד אבו-שושה. ממטר אש האויב נפל שמואל ליד כפר ברוך ביום כ"ו באדר ב' תש"ח (6.4.1948) והובא למנוחת-עולמים בבית-העלמין שריד.

אימונים מתקופת שירותו

ציוני דרך בקרבות הגליל

- 9.1.48 - התקפה על כפר-סאלד
נסיון הפלישה הראשון של קאווקג'י.
- 4-15.4.48 - התקפה על משמר-העמק
לראשונה הוכנסו למערכה תותחים. מגמת האויב - הברצת המשק ותנועה לעבר חיפה. האויב הוכרע והובס.
- 16.4.48 - התקפה על רמת-יוחנן
התקפה קשה. תשע פעמים הסתערו על המשק, במגמת תנועה לעבר חיפה. התקפות הנגד שלנו שברו את האויב והוא סבל אבדות כבדות ביותר.
- 19.4.48 - כיבוש טבריה
לראשונה הוכרז משטר עברי כעיר מעורבת. המערכה על פתיחת הדרך לגליל העליון נמשכת.
- 22.4.48 - כיבוש חיפה
לאחר חדשים רבים של התקפות על התחבורה היהודית לחיפה וממנה, ועם מזימת הבריטים למסור את העיר לערבים - פרצה המערכה. לאחר קרב עז וקצר של יממה ומשהו - הוכרעה העיר ומשטר עברי הוכרז בה.
- 29.4.48 - התקפה על קב. גשר
ראשית ההתנגשות עם הלגיון הערבי.
- 10.5.48 - כיבוש צפת
סיום מבצע יפתח. בירת הגליל העליון בידינו.
- 12.5.48 - בית-שאן
בירת עמק בית-שאן, חולשת על צומת דרכים יריחו, צמת, עפולה. העיר הערבית הטהורה הראשונה שנפלה בידינו.
- 14.5.48 - פריצת הדרך לגליל המערבי
הגליל המערבי, פרט לעכו, שוחרר. לאחר ניתוק ממושך, הגיעו שיירות אספקה לחנייתה ולישובי הגליל המערבי.
- 15-17.5.48 - קרבות גשר
התקפות קשות על גשר של הצבא העיראקי בשיתוף הלגיון הערבי.
- 17.5.48 - כיבוש משטרת נבי-יושע
המצור על הגליל הוסר כליל. משקי הגליל העליון נשמו לרוחה.

הקרב בו נפל שמואל

בחזית גלבוע-ג'נין ציין לפניך: המשלטים העומדים על משמר עמק חרוד-בית-שאן נשארו באיתן בידינו. גם אם פקוע נשמטה מידינו ידענו להאחו במשלט הכי גבוה, על שיח' בארקאן שגבהו 500 מ' ושוא מתנשא מעל פקוע כדי 75 מ' ולמעשה, שולט עליה. הלוחמים הישבים במשלטים בקו שיח' בארקאן, מאזאר (היא מרוז) וזרעין (היא יזרעאל) שופכים את אמת נשקם על האויב אשר מדרום, כי הם עמדו במבחן הקשה של קרבות עזים ויכלו לאויב.

מזרעין ועד לג'ון (היא לגיו מימי הרומאים) אשר על יד מגידו - קו מאחורי כפרים שהיו כבושים בידינו והם סמוכים לג'נין.

ידע כל לוחם ויסיק מסקנות: דרכו ועמדתו תלויים בשני גורמים עקריים - בגבורתו ואומץ-רוחו של החייל ובתכנית והכנות של מפקדתו. יש נסיגות שאינן הכרחיות ואינן מוצדקות כי מקורן בהתרופפות כוח הלחימה של החיילים ויש נסיגות, ביחוד כשהן מבוצעות כהלכה ובהפסדים מינימאליים שהן מתאימות לחשבון מתוכנן של המפקדה, הקובעת כיצד יכוון כוח הלחימה בקטעי החזית השונים. במשלטי המבואות של נחל עירון (הוא ואדו ערה) נשמרו עמדותינו בידינו על אף מאמצי האויב לאגף אותנו. קו הכביש המתוח למישרים בין נחל עירון ועפולה - עומד כולו לרשותנו.

נעלה על דעתנו מה היה לפני שבועים, כיצד סובבו מכוניותינו הרחק מכביש תל-עדשים-שריד, כיצד הוטרדנו בלב העמק ובדרכנו לכפר תבור. כיצד חרקנו שן מול פגיעות הזבחים ובני-לוביה הרצחניים בסביבות סג'רה, כיצד התפללנו לנקם על הרעשות מן האויר והפגזות תותחים - ונסיק

מסקנה: יש שכר לסמך, יש לסמוך על כוח צבאנו, על האומץ ועל התבונה של חיילינו ומפקדינו. הליקויים הגדולים והקטנים הנראים לכל אחד ממקומו לא יוכלו להעיב על העובדה הנצחת: היה מאמץ והוא הוכתר בהצלחה.

הנזכור את איש השדות מהגליל התחתון, את גדעון, האיש שראה את המדינים עולים כדי ארבה לרוב ובאים לארץ לשחתה? כמה התמרמר וטען: "היש ה' עמנו ולמה מצאתנו כל זאת ואיה כל נפלאותיו?" "ויפן אליו ה' ויאמר: לך בכוחך זה והישעת את ישראל."

לא חרב הושיט לי איש האלוהים, לא רכב ברזל הביא לפניו, אלא אמר לו - לך בכוחך זה, כוח המרד אשר בלבך, כוח אי-הכניעה למשעבד, כוח ההקרבה למען החופש, כי כוח זה הוא היוצר את הנשק, הוא המפעיל את הנשק, הוא המביא לנצחון. כזאת גם אמר גורל ההיסטוריה לצבא ישראל - לך בכוחך זה והושעת את ישראל. וצבא ישראל מילא את המשימה באמונה. אך עוד רבות וחמורות הסכנות אשר לפנינו. אל שלוות מנצחים. נתחפר וניכון במלא המתיחות לקראת מאמצים נוספים. אתה הלוחם בצבא ישראל הבאת שי מאמציך את אשר הושג - עליך גם לעמוד איתן לקראת המשימות המרובות למען יהיה נצחון מדינת ישראל נצחון בר-קיימא ולא שכרון-חולף.

תאריכים וגורלות

נצמדו תאריכים ונתחלפו גורלות. חדשי תמוז ואב, חדשים חמים אלה בארץ מעוטת מים, רוו זכרונות אבל כבדים לעם ישראל. עתה נצמדו תאריכי שחרורנו ותקומתנו אל תאריכי התורבנות ויום כ' תמוז, יום מותם של הרצל ושל ביאליק, גאוני תקומתנו נצמדו אל ימי תמוז אלה בהם גבר נשקנו על האויב וקרבתנו אל הגאולה. תדאג כל יחידה וכל בסיס ליחד את יום כ' תמוז להתכנסות בה נחתום עמוק בלבנו את הימים ההיסטוריים והגורליים בהם אנו פועלים.

נצרך אל שמות גאוני תנועתנו את שמות חברינו לנשק אשר נפלו במלחמת החירות וייפו איתנו במעמד היסטורי זה.

חטיבת גולני

גליון לרוחם

גליון ד'

י"ט באב תשי"ח (24 באוגוסט 1948)

חלקך וכוחך-הלוחם מחטיבת גולני

עתה ים המר"מ עם מפקחי או"ם על גבולות התפוגה השניה יכול אתה לסכם
מה חלקך בכבושים של צבא ישראל
צא וחתום בזכרוןך:

אתה וחבריך, לוחמי חטיבת גולני, אתם הנכם אשר הבאתם

1500 ק"מ מרובעים מאדמת ארץ ישראל תחת מרות הדגל העברי

על שטח אדמה זה שהוא כדי 40x40 ק"מ מתנוססות שלש ערים

טבריה, בית-שאן ונצרת

ערים היסטוריות, הנודעות הרחק מגבולות ארצנו בין מליוני יהודים
ונוצרים, ערים אשר להן יד ושם בתולדות עם ישראל ובתולדות ארץ
ישראל ואף בתולדות עמים רבים אשר גורלם קשורם אלו ארצנו.

עליך להכיר אותן, את שלש הערים שכבשת, (נצרת יחד עם חטיבה 7)
את עברן ההיסטורי למען חדע כי יכול אתה להיות גאה על כי נפל בחלקך לרשותם
את כיבושן על חשבונך וחשבון חטיבתך. אולם על הערים האלו עוד יוספר בגליון
מיוחד.

ולא די בזאת —

38 ישובים של האויב נכבשו בנשקך ובהם ישבו פעם כדי

30.000 נפש, מהם 11 כפרים גדולים ועיירות שישוכם למעלה מ-1000 איש.

21 ישובים של האויב נכנעו לפני חטיבתך ובהם ישבו כדי

20.000 נפש וגם בין אלה 10 ישובים שאוכלוסייתם למעלה מ-1000 איש — הרי
יחד עם הערים

62 ישובים של האויב עם אוכלוסייה של 75.000 ערבים נכבשו

ונכנעו לפני חטיבתך, נוסף על התרוקנות ישובי-האויב בקרבת הגבולות
הנוכחיים.

ארוכה היא רשימת מתקסיין אשר לחמת בהם —

החל מן הכנוסיות המקומיות ו"אבא ההצלה" של קאוקאז, האבני
טוריסט הנאצי, אשר נחל תבוסה בשיירת יצבי ופארו אפרים, בהרי נצרת,
מג'רה ולומיה

והגליון הערבי "המהולל"

והצבא הסדיר הפורי

והצבא הסדיר העיראקי על כל מגוונם וצוודם הכבד עם ספחת
מגוננת של כדריקים קאשימטיום אירופיים, "מצילי פלשתינה".

החשבת מתו הכוח בו תבאת את חלקך זה ובו עמדת מול אויבך במלחמת
ישראל לחיים ולמות על עתידו?

הן לא תמיד היה לך יותר נשק משהיה לאויבך —

היתה לך אמונה חזקה יותר, כי מוכרח אתה לנצח. (וכשהיתה
האמנה מתרופפת אי פעם — הרגשת אתה או חבריך, כי באן פתח
אסון לצבא ישראל)

הן לא היית אכזר יותר מאויבך —

היית מסור יותר לתפקידך (וכשהמכה לפעמים מסירות לתפקיד
לאכזריות מתעללת ומתועבת — הרגשת אתה או חבריך כי לאן
פתח אסון לצבא ישראל)

הן לא חלום אויבך, חלום של שוד וביזה הלהיכו אותך, אלא
חלום של חופש לעמך, של עצמאותי לארצך עורר
את רוח הקרב בלבך (וכאשר נמשכת לפרקים אחרי שוד, וביזה —
הרגשת אתה או חבריך, כי כאן פתח אסון לצבא ישראל)

הן לא יצרים פרועים ומשכרים בהם מנסה האויב להתגבר על
קושי הקרבות אלא כוח-השלטון על עצמך וידיעת מטרותך
עורו לך לעמוד בנסיון הקשה של התקפות, גרועות ועמידה עקשנית.

הרי זהו כוחך, הלחם מחטיבת גולני, בו אתה וכל צבא ישראל כבשו את

כיבושיהם:

אמונה חזקה בהכרח הנצחון;

מסירות גדולה לתפקידך;

חלום חופש והעצמאות;

שלטון על עצמך וידיעת מטרותך —

שמור על בוחך זה והושעת את ישראל.

הסבר לחבריך את הכתוב בגליון אם אינם מבינים עברית

שמור על הגליון למזכרת.

כותבים לזכרו

של שמואל

שמואל הילדסהיים

נולד ב־7 לדצמבר 1924, בפולין

נפיל ב־6 לאפריל 1948, בקרב על משמר-העמק

ק'שה לשוחח על חבר, שחיית עמו שנים רבות — ואת השנים הסוערות ביותר בחייד — והנה איננו בתוכנו, נקרע מאתנו לעולם.

שמואל בא לתנועה זמן קצר לפני שיצאנו להכשרה. כשביורנו את שאלת ההגשמה והגענו לשאלה הגורלית: מי ומי ההולכים, — היה ברור לכולנו, כי שמואל ביניהם. בזמן קצר השתלב בתוכנו ורכש לו עמידה בטוחה.

בהיותנו בהכשרה בבית-אלפא התבלט מיד שמואל בידיעותיו בחקלאות ובקשריו אל עבודת האדמה. בכל ענף חקלאי היו לו ידיעות ויד ברוכה היחידות לעשות את העבודה כראוי. כשנקבע לעבודה ברפת התנגד, כי ראה את עתידו בפלחה. אולם הספיקה ההחלטה בעניין זה כדי שייכנס בכל הרצינות לענף וידאה בו שדה נרחב להתפתחות ולפעילות יוצרת.

שמואל התגלה גם כפעיל בחברה ומילא עד מהרה תפקידים מרכזיים בקבוצת ההכשרה. הוא היה תקיף וגם „קשה“ לא פעם, אך תמיד ידעת, כי רק העקרון מודיך אותו ולמענו הוא עמל.

עם המעבר לשריד והתחלת הוויכוחים על דרך חיינו בעתיד היה שמואל בין הראשונים, שהכירו בהכרח ההשלמה ובין הלוחמים להכרעה בכיוון זה. ושוב — בעקביות וללא משוא פנים תבע את ההכרעה הזאת, אם כי לפי אופיו נטה לעצמאות וליצירת-בראשית משלנו.

גם בשריד נכנס למרות רצונו, לרפת והפך לאחד האנשים האחראים בענף. הוא תבע הרבה מעצמו וגם מהאחרים. לא פעם היו התנגשויות בעבודה, אך תמיד ידענו כי היסוד לתקיפותו היא השקפתו, כי בעבודה ובענף „אין אמצעי“. ההתמסרות חייבת להיות במאה אחוה. היחס לעבודה קבע אצלו את היחס לאדם. וקנה-מידה זה, העבודה, היא אמת-המידה לכל דבר בחייו. זוכר אני, כשחזר מקורס הרפתנים, היה מלא התלהבות על אופקים חדשים שנפתחו והיה כולו רצון להפוך מהיום ולמחר את ידיעותיו שרכש לשיפור והעלאת הענף בקצב מהיר.

עם פרוץ המלחמה תבע שמואל את יציאתו לגיוס ואם כי המשך עוד חדשים בעבודה, היה חסר סבלנות וכולו מתיחות למתקדש בארץ. אחר-כך היה בין המת-נדבים הראשונים שיצאו לגיוס באיחור.

ונזכר אני בפגישתנו האחרונה, ביום המר הנמרץ והוא, כשנשמעו דעמי התותחים ממשמר-העמק וראינו מעל למגדל את עשן ההתפוצצויות. כיתת החי"ש נזעקה למקום הריכוז ושמואל ביקש ממני להביא לו את תחבושתו האישית. כשמסרתי אותה לידי חייך בחיוכו הבוטח כאומר: „שום דבר לא יקרה“.

אך קרה! שמואל לא חזר מאותו קרב. נפל בהיותו מלא רצון חיים ויצירת. איבדנו חבר יקר, אשר היה רק בראשית יכולתו היוצרת בחברה ובמשק.

איתן

שמואל, נפלת חבר. באבם נקטפו חייד. אין השלמה עם המות ואין שלם למת. בתעיק הימים בכל כובדם, באסוף אותנו יתמות ושכול עם מותו של כל אלמוני מישראל, פורצת שבעתיים זעקת הכאב עם מותו של חבר. והזעקה קופאת איומה. אין נחומים.

את צעדיך הראשונים בארץ צעדת על תלמי שדה, דבקת בהם ואת חותמם נשאת עמך תדיר. ואתה כה דבקת בחיים.

זוכר אני את בואך לקן בחיפה, פרוע שער, רונן ומפיץ משב רעננות של כפר. מן המושב באת אלינו וכולך סמוג אהבה למשק, לחי ולצומח בו. אל תלומנו לכפר מזנת משחו ממציאיות, מנסיון, אהבת וחרדה למשק לורך כל העת גם בהציף חרדה אחרת את לבך — חרדת הימים האלה, וכיצד חיית אותם! זו המתיחות לכל ידיעה, זה הכאב והזעם לשמע כל חלל, זו אי-השלמה עם חוסר-אונים והרצון לעשות, לפעול, עץ כי השתלבת בעשייה זו עד תום ומסרת בה את כולך.

ביום משמרי-העמק, כאשר תחרידו אותנו הדי קולות הנפץ, ומירקותו של עמק התאמנו ענני אבק פגזים — באת גם אתה, ובואך פשוט ומוכן מאליו. באותה פשטות, באותו מוכן-מאליו של התגברות, קריעת עפעפיים בלילה והשכמה לחליבה ברפת.

שרת, והיגשתי בשירתך חרדה למשפחה, לבן וגם הרגשת סיפוק של שותפות במערכת קודש. שירת שומר על גבולו של עמק. שמואל, אתה נפלת, לא זכית לראות אך דע — הם נסוגו, הם לא עברו, הם גם לא יעברו!

אין השלמה עם המות ואין נחומים על המת, כאשר יגדל ניר וישאל לפשרה של יתמות, יסופר לו סיפור הימים האלה, ולמען נירים רבים, למען ילכו ילדינו בטוחות על פני עמקים פורחים וארץ חפשיה מסיוט — עלינו לשאת כאב, ללחום ולבנות.

ובפעם לבנו נחוש גם דפקם של אלה אשר נעקרו מאתנו ונדמו.

ישראל סלעי

לא נפרח כבר פעמיים
והרוח על המיים
יפזר דממה צוננת
על פנינו החיוורות

שמה בין עיבי הנחל
בשעה אחת ושכחת
זכרונות אזוב שלנו
מתפזרים על הקירות

בלי תוגה כפופי צמרת
בלוריות שיבה ובזרת
באשר יפות התואר
בין שריקות העזרים

תפנוקי גבן ירטיטו
בלכתן לרחוץ בזרם
נכלמים ושפיל עינינו
אל המים הקרירים

תאנה חנטה פגיה
והנשר היגע
אל קינו חזר בחושך
מדרכי האלוהים

לא נוסיפה עוד לנוע
משתאים נביט ברוח
איך הוא יחד עם המים
מפרקים את הסלעים

הרזופים שלי כמוני
וכמוך שכל ימך
את פירחי האור שלנו
את פיזרת לכל רואה

לא עופות מרום אנחנו
ואל גובה השמים
גם אתם גם אנוכי
לא נגיע כנראה

רק בהר על קו הרכס
מישהו יוסיף ללכת
מן הואדי והעמק
לרכסים אל הרוחות

עז אשר בכסות הערב
יחזור נוגה אליך
עם פכפוך פלגים עם רחש
הרזופים ליד החוף

ימים גדולים — בחשיבותם ובאימתם — נפל חברנו שמואל. ימים נוראיים
סוגות ועטורי גבורה ומעשים גדולים.

חיל עצום — באופן יחסי לימים ההם — עלה על משמרהעמק, עמדתמפתח
בואכה חיפה ובואכה עמק יזרעאל. נפלו פגזי התותחים הראשונים.
כל הישוב ספר את יריות התותחים הנופלות על משמרהעמק — המוסד,
המשק והקיבוץ. בנשימה עצורה, גדהמים מעוצמת ההתקפה של האויב, נרעשים
עד היסוד בנו — עקבנו ושיתפנו עצמנו בהתמודדות הגורלית. והימים — טרם
היות המדינה, טרם היות הצבא, האנגלים עודם בארץ והנשק והתחמושת מועברים
ממרכז הארץ למשמרהעמק במחתרת, בדרכים עקלקלות — חלקים-חלקים מוסתרים
בתוך שקי קמח.

חיי כולנו היו תלויים לנו מנגד. המוות פקד בדרכים שונות ומשונות יישובים
ואנשים. המרחק בין החיים והמות הצטמצם בדהרה מאימת. ביראת כבוד
ובהערצה — הערצה עד כדי תמהון — עקבנו אחר מעשי הגבורה של ההולכים
בסך. בתום-לבב, כמעט בתמימות, באלמוניות, מתוך בוז לסכנות, הלכו ההולכים
לקראת אש האויב. כך יצאה גם קבוצת חברינו. כך יצאה וכך חזרה בלי שמואל.
כך ליותרה אותו אלי קבר ויצאה מיד לאחר זה באותו שביל עצמו.

מי היה שמואל? הנה קורא אני קטעים מתוך תולדות חייו, כתובים בידי
אחותו:

„שמואל נולד בשנת 1924 בעיר שרדו אשר בפולין — — —
הנער גדל עד לגיל 14, חניך תנועת השוה"צ וב-1938 בא ארצה.
בביה"ס זיו שבתל ליטווינסקי קנה שנה אחת את ידיעותיו האלמנטאריות
בלשון העברית. משם עבר לביה"ס בכפר-חיים והיה מגומרי המחזור
הראשון של אותו ביה"ס. משם עבר לחיפה וכל שאיפתו היתה לצאת
לקיבוץ ולהצטרף לחיי כפר יחד עם שאר חברי תנועת השוה"צ.
נאמן היה לקיבוץ שבו השתקע. בו ראה את ביתו האמיתי בארץ.
זוכרת אני את שמואל מופיע אצלנו במכנסי החאקי ובחולצה הכחולה,
כולו אומר עלומים ורעננות. את חייו מסר בעד קיום משמרהעמק
ומשם לא חזר עוד.”

כזה היה וכך חי שמואל. כזו היתה דרכו בחיים ודרכו האחרונה של אהרון
אגסי; באותו תלם עצמו של הגשמה — הלך וכרע אריה פוגלמן ליד לטרון. כך חי
וכך נפל לפני 10 שנים, בשדות בית-שערים, ישראל סטרולוביץ.
האם מקרה הוא כי אלה וכאלה הם בנופלים? לא! לא לגמרי מקרה. בעיקר
כאלה נפלו בארצנו מאז ומתמיד.

רוצים אנו לתהות על מקורות הגבורה של חברינו, צריכים אנו לשוב
בעברם, בחינוכם החלוצי, ובחייהם הקיבוציים. האם לא אלה הנחילו להם
העוצמה והכוח והעקביות של מגשימים עקשניים? הקיבוץ — הוא אשר
החנך לקראת הזדהות בין אדם ומפעלו, לקראת ערבות הדדית אשר אין אולי,
דוגמתה ואשר אחד מביטוייה היא הליכת המעטים בשליחות הכלל. בתנועה
החלוצית ובקיבוץ למד החבר להכיר אחריות בעד הכלל מהי, כאן למד כאילו כל
המפעל כולו תלוי כל שעה בו, בדבר אשר הוטל עליו לעשותו — ויהיה אפילו
לכאורה, דבר של מה בכך — בעבודה, בתפקיד, בשליחות.

מה מופלאות דרכנו מערים ועיירות שבארצות אירופה ומבתי הורים בארץ
ועד הלום, לא שיערנו, אולי, בעצמנו מה גדול מעשה הפדות והבניין, לקראתו אנו
מתחנכים והולכים. מה הרייתוצאות לעמנו ואולי אף לחלק שלם של העולם —
יהיו מעשינו. כן לא שיערו, אולי, ההולכים לקרב מה גדולה תהיה אחרית הליכתם.
כי הנה ניגף האויב והובס, גורש והוכה בכל אשר פנה. התרבות והלמידה,
החלוציות, הקידמה והחזון יכלו למזימות החשוכות. רק כוח העמידה, נכונות
ההקרבה העצמית והנכונות לכל — עמדו לנו והביאונו למהפכה גדולה המתחוללת
לנגד עינינו.

שיכלנו את שמואל. חבר צעיר, רענן, תוסס ומלא רוח עלומים. לא תמיד איש
נוח היה שמואל. איש ריב וביקורת היה לעתים, עקשן ומקשן. אך לא לתיאבון
עשה זאת, אלא משום דרכו המיוחדת לו. חבריו הקרובים וחבריו לעבודה, עקבנו
בעניין אחר התבגרות והתגברות השקפתו על החיים והקיבוץ.

אבד לנו חבר ער, נאמן ופעיל, ששנים רבות של עבודה ופעולות נכונות לו.
חיינו מזמנים לנו גם רגעי חולשה, רגעי עיפות, לבטי פרט ולבטי-חברה.
ולפעמים — אף איזה יצר של חיטוט בשגיאות ובחולשות של הזולת — הפרט
או הכלל. כמה ננסיים ואפסיים נראים לנו כל אלה נוכח הגדלות שבגבורה, במעשים
ובמאורעות.

ושוב ושוב אין נכון מלומר כדברי השיר של חברנו:

...נוגות בכינו על מות אחינו

כוכב הלילה דעך. דעך...

אז חרש קמנו. דמעה מחינו

לשוב ללכת בנתיב האת.

דלפה שנה. שמואל איננו.

היתה זו שנה רבת תמורות ושינויים. קשה להגדיר את אשר התרחש בפרק זמן זה. הוא נפל חלל בפתח תקופה זאת. מות וכליה. על כל שעל וצעד. ליוו והקיפו אז את אנשי מגן.

רעם תותחים נשמע מעברו השני של העמק. נשלחה כתה כתגבורת להגנת משמר-העמק המותקפת. הוא לא חזר עוד.

מאז עברו שבועות וחדשים. המשק הנתקף החלים והפצעים הגלידו. אולי באספקלרית ההיסטוריה נראה דבר זה כבר כעבר רחוק, יתכן ומתמיה הדבר. אולם לנו קשה להשלים עם העובדה ששמואל לעולם לא ישוב עוד.

לפני צאת גדוד הבוגרים של קן חיפה להגשמה הצטרף שמואל אלינו. שנים חונך במושב, היה להוט אחרי עבודת-אדמה. אהב לשיר ולרקוד. בשריד הקים לו בית. נולד לו בן — ועתה כל זה הרוס.

אנו ממשיכים. בדם לבם שלמו חברינו בעד השגת שלום חיינו.

יהיה זכרו לנצח.

אריה גיטלר

זוהי נפל חלל בהגנה על משמר-העמק. היה בין החברים שחשו להצלת היישוב. פעולות ההתגוננות עברו בהצלחה. הכיתה הצליחה לעבור את הכביש (על הכביש ירו מההרים בלי הרף), עברה לדרך השדות בכיוון לכפר ברוך. ושם הספיק שמואל רק להודיע „קיבלתי כדור” ונפל מת.

כשהידיעה על מותו הגיע אלינו היינו כהלומי רעם. בכל עוז התקוממה ההרגשה נגד מות זה. גם כשהמת הוא חבר שנפל בקרב. קשה להשלים גם עם מות גבורה, שהרי הצער נוקב עד תהום הנפש.

עוד באותו ערב הביאוהו במכונית לשריד, הוכנס לחדר-הקריאה ושם עמד על ידו לפי תור משמר כבוד מתוך תושבי המקום. למחרת לעת ערב נערכה ההלוויה, והובא למנוחת עולמים בבית הקברות הישן שבחורשה. העליה לבית העלמין החדש שעל גבול דרטואיל היא מסוכנת בימים אלה, לפיכך הרחיבו קצת את בית העלמין שבקרבת המוסד וקברוהו שם.

על יד הקבר הספידוהו צפור וגם אחיו של שמואל הבכיר בשנים ממנו. חברים מאנשי ההגנה, שהיו אתו בפעולה עמדו דום על יד קברו ואחר ירו צרור יריות באויר, לסמל כי נפל האיש-החבר והנשק בידו בהגינו על נפש ורכוש יהודיים בארץ אבות — כבוד לזכרו! יחד עם זה אין תנחומים, כי קשה הכאב משאת.

פרטים על חזית משמר-העמק וכל הכרוך בה, ודאי קראת בעתונות — — —

מתוך „הדים מן הבית” מס' 45, שריד, 14.4.1948

בעיר שרדז, בפולין, נולד אחינו שמואל ז"ל בשנת 1924.

זכרות אנו אותו משחר ילדותו — תקיף, אמיץ, ער, ספורטאי מובהק ושחר זרפתקאות, לא מעט מקות סג מ„גויים“ על שום העזתו.

ביתנו היה בית ציוני ושומר מסורת. אבינו היה משכיל, ואם גם היה חדור רוח הציונות הדתית, איפשר לילדיו חינוך חופשי, היה „בורר חופשי“ בתוך הקהילה וממייסדי בית-החינוך העברי וגן „תרבות“ בעיר. מאביו, אשר חיבב כל דבר אמנותי, ירש שמואל את החוש האסתטי ואת כשרון השירה.

שמואל היה בן 12 כשאביו מת עליו. כעבור שנה, לכבוד ביקורו של הרברט סמואל, ניתנו 100 סרטיסיקאטים לילדי גולה. שמואל זכה באחד מהם, הוא חגג את ה„ברימצוה“ שלו ונסרד מהגולה. רבים באו לחגיגה. כל ידידי המשפחה באו לאחל לו, שילך בדרך אבינו ז"ל, להיות כמוהו אציל נפש וגדל-רוח. שמואל נתרשם מאוד ממותו של אבא ודברים אלו נשמעו לו כדברי צוואה והוא השתדל לחיות ברוחם, והוא אז כבר חניך השומר-הצעיר.

עוד זכורה לנו קריאתו בעד חלון הרכבת: „עוד נתראה“. קשה היתה עליו הפרידה. ארצה הובא למוסד „זיו“, אשר היה אז ברמת-גן ועבר א ח"כ לתל-ליטווינסקי. בשנה ראשונה זו התגעגע מאוד, הרגיש את יתמותו. חסרה לו האווירה הביתית, אך עד מהרה, ובעיקר עם בוא אחיו, נפקחו עיניו לראות את הדרת הנוף הא"י והתחיל להרגיש באווירת הארץ. התחיל לכתוב לחבריו בגולה, שנשתחרר כאן מהמלה „זייד“...

ממוסד „זיו“ עבר לאחותו, מושב כסר-חיים. שם מצא חברה, התקשר לסביבה, שם למד וגמר את בית הספר המקומי — במחזור הראשון — יחד עם ילדי הכפר ונוער עולה מגרמניה. שם קבל גם הכשרה חקלאית, אך שאף לרכוש לעצמו גם מקצוע אחר. בעיקר — משום שאף שלא להיות למעמסה למישהו, אפילו לאחותו. ואומנם הצליח להתקבל — ע"י קשרים פרטיים — בביהח"ר „הלחמה“ בת"א. משנודע לו, שהוא מוגן ע"י בעל ביה"ח ואילו „הנוער-העובד“ מתנגד, מפאת השמירה על תור צודק, להמשך עבודתו — קם ועבר לחיפה. שם היה כ-3/4 שנה אצל אחיו ולמד מכונאות במוסד.

הוא לא חיבב את העיר ונמשך לכפר. ומשהתקשר בחיפה לתנועת השומר-הצעיר הא"ית — יצא עם הראשונים להכשרה לבית-אלפא.

מתרפקות אנו על זכרוננו של שמואליק שלנו ומשתדלות לזכרו על הליכותיו, ותמיד הוא מופיע לפנינו כאשר היה בעודו בחיים: מתאפק, מסתפק במועט, ללא דרישות יתירות. כי לא היה לו ממי לדרוש. תמיד התהלך בהרגשה, שלא מגיע לו... ערטילאי, ללא בית.

את ביתו מצא בקיבוץ. כאן הרגיש את עצמו בפעם הראשונה כסביבתו הטבעית. יד היה לקיבוץ בכל מהותו והקיבוץ היה „שלו“. בכל מאודו שמח בחגי הקיבוץ ודאב את עתות האבל. זוכרות אנו את שמואל מופיע אצלנו במכנסיה החאקי ובחולצה הכחולה, כולו אומר עלומים ורעננות. תקופה זו של היותו בקיבוץ היתה תקופת האושר בחייו.

ומשנסקפה הסכנה לאושרו זה, לביתו האמיתי ולכל אשר השיג בחייו — קם וללא מחשבות יתירות התיצב בשורות המגינים, אך לא הספיק כמעט לשתף עצמו במלחמה וכבר פגעו בו כדורי המוות.

בדמי־ימיו נלקח מאתנו. ודוקא מכאן — מהעמק חיפה, הברוך והשקט, אביב היה אז בעמק, ומאז — ימים חלפו ולילות. שנה חלפה. הטבע כדרכו עושה ושוב אביב וקיץ. שנה הרת מאורעות גורליים לעמנו, שנה נפלאה והיא מלאה דמים ומוות.

שאפת, שמואליק, לחיים שלמים, לחמת בעד החיים — ושלמת בחיך, שליחותך, כשליחות מיטב צעירינו, היתה גדולה, אך גדול גם חכאב, נתתם את החופש לעם ובעצמכם לא הכרתם אותו.

מי פילל, ששמואליק, עלם צעיר ואמיץ בן 23 — תלך מאתנו ושמחת החיים משתקפת בעיניך השחורות?

אחיותיו

„פגעתי“ — אמר ולא יסף, נדם קולו לנצח. לא אשכח רגע זה בנתק פתיל עופרת שלוח ממרחק את פתיל חייו. המדבר הוא? הרוצח הוא במשהו? „לא! אינו משיב“ — מוסר החובש. ואני רואה אותו, והנה הרצינו פניו, פסק החיוך מהם. חסל. מתחילת המאורעות לחם על זכותו לאימונים וללחימה. ובצאת הכיתה בלעדיו לא רצה להשלים עם כך בשום פנים ואופן.

טובה היתה עליו רוחו בצאתו, מלא חיים ובדיחות הדעת. אך בשעת פעולה ואימונים גילה רצון ורצינות. „הרי הכרח הוא לנו“ — היה אומר — „יש ללמוד תורה זו על בוריה ולמרות הקשיים“. אכן, רציניים הימים וההכרה ברצינות זו היא שעשתהו חייל ולוחם.

זכורני במשמרהעמק בזמן הצליפות, ישב והתקין את החגור. סדר הכל, לבל יפול דבר בשעת תנועה. מוכן ליציאה, מוכן לקרב — תמיד היה בין הראשונים. „אסור להפסיק את החיים במשקו יש לעלות להר ולהפסיק את הצליפות“ — כך טען. ובקרב הראשון נפל. שלום לעפרו.

אריה פוגלמן
מסקד אותה פעולה

בקרוב על משמר־העמק — הקרב על העמק כולו — נפלת, שמואל. שנה רבת מאורעות ושינויים בחיי היישוב ובחיינו, עברה מאז. מזועזעים עד היסוד, עם התקפת התותחים הראשונה על יישוב עברי, ציפינו להכרעה במערכה. ההתקפה כוונה ללב היישוב — לעמק. כל העמק היה מוכן ודרוך לעזרת משמר־העמק המותקפת.

רק מספר ימים לפני כן התנדבת לגיוס מלא. עוד לפני שהוזעקה העזרה למשמר־העמק. ולאחר יציאתכם לשם עקבנו בחרדה רבה וציפינו לשובכם בשלום. כל ידיעה או כל שמועה, שקלטנו מכם, הביאה רווחה לנו. והנה, אותו ערב, ואנו, חבריך לעבודה ברפת, עוד לא הספקנו לגמור את יום־עבודתנו, והבשורה המרה, שכדור פלח את לבך, הגיעתנו לפתע. שוב לא נראה אותך יותר בינינו!

הבשורה עברה את המחנה כרעם ביום בהיר. הייתכן ששמואל נפגע? הייתם כבר בדרך אלינו, אחרי שסיימתם את פעולתכם. בכל אחד מכם פעם הרצון להתראות עם החברים, עם הקרובים לו...
...שירתך ברפת היתה עוברת את המולת מכונות החליבה. למרות אי־רצונך להיכנס לענף זה התקשרת אליו במשך הזמן וראית בו את מקום עבודתך הקבוע. היית קשור לקיבוץ, לענף, לחברים, למרות שביקורת היתה מלווה לא פעם את הליכתך בינינו.

מעורה בעניינים, בחברה ובמשק גילית את הסטיות, שהיו נראות לך כפוגעות בחיינו. לא היית נכנע בקלות, לדעה שלא היתה נראית לך ונמשכת לוויכוח מתוך עמידה עקבית על דעתך. ככה בענף, ככה בחברה.
כוחות רעננים חיכו עדיין להתגלותם, לפעילות, להעמקת השתרשותך בינינו. והנה נלקחת מאתנו — צעיר תוסס, עם רצון כה כביר לחיות. במה נתנחם? נחמתנו היחידה היא שלא נפלת לשוא. לא אתה ולא יתר חברינו. כוחות האויב לא יכלו לנו.

הקרב על משמר־העמק יירשם בתולדותינו כמפנה במהלך המלחמה שלנו לעצמאות. קרבנותינו רבים היו, אבל ניצחנו את אלה, אשר אמרו להשמידנו, אותנו יחד עם התקווה האחרונה של עמנו.
זאת נחמתנו ולאורה נחנך ונגדל את ילדינו.